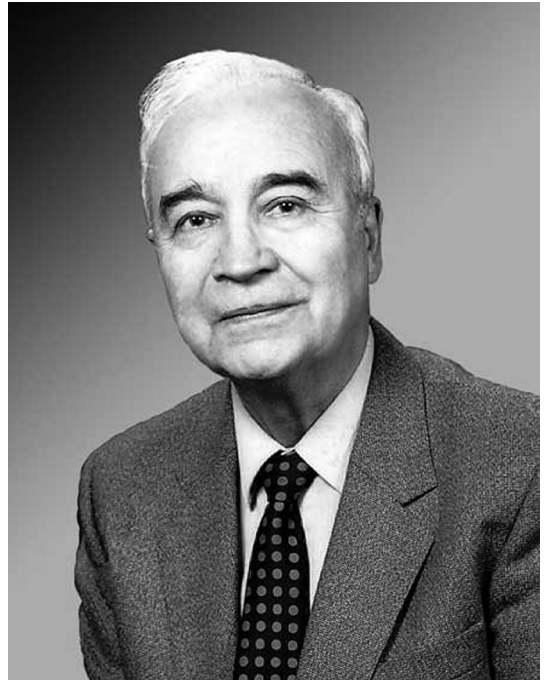

ЮВІЛЕЇ

Л.В.Корнійчук (Острог), О.С.Кучерук (Київ) ДО 90-РІЧЧЯ АКАДЕМІКА АРКАДІЯ ЖУКОВСЬКОГО

У січні 2012 р. громадськість відзначила 90-літній ювілей знаного українського історика, енциклопедиста, громадського діяча, організатора наукового життя академіка Аркадія Іларіоновича Жуковського. Народився ювіляр 12 січня 1922 р. у Чернівцях, у родині православного священика. Саме у цьому місті минули його дитинство й юність, тут він здобув початкову і гімназійну освіту. У 1932–1940 рр. навчався у Чернівецькому ліцеї-гімназії імені А.Пумнула, що був одним із найкращих освітніх закладів у тогочасній Румунії. Студії відбувалися румунською мовою, оскільки українська перебувала під заборонаю. Саме в гімназійні роки відбулося формування національної свідомості молодого українця. Разом із друзями (Борисом та Ігорем Суховерськими, Мирославом Мойсюком, Мирославом Антохієм, Юрієм Фурманом, Ігорем Шормом та іншими) він створював таємні гуртки з вивчення рідної мови, літератури та історії. Ліцейський період завершився складанням матурального іспиту у червні 1940 р. Того ж року А.Жуковський поступив на філософський факультет Чернівецького університету, а під час війни разом із батьками емігрував до Австрії. У квітні 1949 р. в місті Грац він здобув диплом інженера-будівельника.

Із молодих років А.Жуковський брав активну участь у політичному житті. Ще на початку Другої світової війни він вступив до Організації українських націоналістів, 1942 р. став провідником проводу ОУН у Бреслау (Вроцлав), де вивчав інженерну справу в місцевій політехніці, а згодом очолив оунівський осередок у Граці. У роки навчання брав активну участь у діяльності студентських організацій – як голова Союзу українських студентських товариств в Австрії (1947–1949 рр.) та член управи Центрального союзу українського студентства (з 1948 р.). А.Жуковський став одним із засновників і активних діячів Українського студентського товариства національного солідаризму «Зарево», у 1955–1958 рр. був його головою. Входив до складу редакційної колегії друкованого органу товариства – часопису «Розбудова держави».

Після закінчення Другої світової війни оселився в Парижі. Щодо свого переїзду до Франції А.Жуковський згадував: «Я їхав туди не тільки як інженер, а й збирався займатися громадсько-суспільними справами. Там були українські організації, про які я дізнався через «Українське слово». Два роки шукав праці. Мій батько, який перебував у Німеччині й сам не мав багато засобів до життя, вислав мені гроші. Потім мене взяли до французької будівельної фірми. Я працював там десять років і одночасно почав цікавитися українознавством та історією». У той час він познайомився з багатьма українськими громадсько-політичними діячами й ученими в еміграції, серед яких були О.Шульгин, І.Борщак, Н.Полонська-Василенко та ін.

1959 р. А.Жуковський став генеральним секретарем Українського академічного товариства в Парижі (голова – О.Шульгин), був активним діячем організації Українська національна єдність. Того ж року він став дійсним членом ради Бібліотеки імені Симона Петлюри, а з травня 1983 до жовтня 1995 рр. очолював її. Паралельно з роботою за фахом (інженером) у 1960 р. почав працювати асистентом з української мови в державному інституті східних мов і цивілізацій Паризького університету (до 1970 р.), а також (до 1988 р.) викладав там історію й цивілізацію України (доцент – з 1977 р.). Причому, весь цей час ювіляр не полишав і громадсько-політичної роботи. Його обирали членом Проводу українських націоналістів, він брав участь у кількох великих зборах ОУН, працюючи поруч із А.Мельником, О.Штулем, М.Плав'юком, М.Антоновичем і багатьма іншими чільними оунівцями.

Робота в університеті стимулювала історичні зацікавлення. Саме на початок 1960-х рр. припав період активізації наукової діяльності А.Жуковського. Утім, ще 1949 р. за його ініціативою було створено групу дослідників, переважно земляків (Т.Бриндзан, Д.Квітковський, І.Новосвиський та ін.), що взялася за написання великої праці про рідний край. Відтак 1956 р. побачила світ книга «Буковина: Її минуле і сучасне», де А.Жуковський підготував історичну частину, був співавтором кількох розділів та разом із Т.Бриндзаном і Д.Квітковським здійснив загальне редагування (у 1991–1994 рр. перевидана в рідному місті ювіляра – Чернівцях). Одна за одною з'являлися його праці: «Шевченкіана в бібліотеках Парижа» (Париж, 1961 р.), «Шевченко у Франції» (у збірнику «Т.Шевченко, його життя і творчість», Париж, 1964 р.), «Сучасний стан релігії й церкви під советами, зокрема в УРСР» («Записки НТШ», т.181, 1966 р.) та ін. В Українському вільному університеті (Мюнхен) 1969 р. під керівництвом Н.Полонської-Василенко А.Жуковський захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора філософії на тему «Петро Могила і питання єдності церков». Того ж року він став продеканом філософічного факультету й доцентом УВУ. У 1969–1975 рр. А.Жуковський поглиблено студіював історію та цивілізацію Східної Європи в Університеті Париж III Нова Сорбонна й 25 лютого 1976 р. захистив французькою мовою докторську дисертацію на тему «Історія Київської (Могилянської) академії 1615–1817 рр., культурного й освітнього осередку Східної Європи».

Ще працюючи інженером, Аркадій Жуковський долучився до діяльності Наукового товариства імені Шевченка в Європі, ставши 1968 р. науковим секретарем, 1972 р. – дійсним членом, а 1987 р., після смерті В.Кубійовича, очоливши організацію. Діяльність А.Жуковського тут була досить плідною, у першу чергу полягаючи в забезпеченні безперервності творчого процесу, наукових досліджень, зв'язків НТШЄ з іншими установами й, особливо, із Науковим товариством імені Шевченка у Львові (з 1989 р.). Найбільшим здобутком НТШЄ стала «Енциклопедія українознавства», головним редактором якої від самого початку був В.Кубійович, а завершував цей масштабний науково-видавничий проект уже А.Жуковський. Своєрідним продовженням «ЕУ» стала «Енциклопедія сучасної України», де ювіляр, поряд із І.Дзюбою та О.Романівим, виступив співредактором.

Узагалі знайомство й подальша співпраця з В.Кубійовичем, з яким він уперше побачився ще влітку 1943 р. у Львові, відіграла в долі вченого неабияку роль. У 1953 р. вони зустрілися вдруге – вже у французькому Сарселі. Наприкінці 1960-х рр. В.Кубійович запропонував А.Жуковському постійну працю у цьому місті, а вершиною їх співробітництва у справі видання «Енциклопедії українознавства» стало створення великої топографічної карти України. Ґрунтовною була робота ювіляра і як автора статей словникової частини «ЕУ», де він намагався поєднати оцінку історичних подій та діячів із викладом фактичних даних. Опрацьовуючи певну тему, автор намагався залучити якнайширше коло джерел і літератури, завдяки чому його статті мають цілісний характер.

Протягом 1970–1980-х рр. брав активну участь у наукових конференціях, з'їздах, колоквіумах, зокрема у VII, VIII та IX Міжнародних конгресах славистів. У 1991–1993 рр. трьома виданнями вийшов «Нарис історії України», написаний А.Жуковським у співавторстві з О.Субтельним, а в 1994 р. – збірник «Б.Грінченко – М.Драгоманов: діалоги про українську національну справу».

У 1992 р. за великий внесок у розвиток українознавства у Франції та загалом в Європі Аркадія Жуковського було обрано іноземним членом Національної академії наук України. Того ж року він став і дійсним членом УВАН у США. 1995 р. за значний внесок у національне відродження України ювіляра було відзначено премією Фонду Тараса Шевченка, а заслуги вченого в дослідженні історії й теорії православ'я в Україні 30 грудня 1996 р. вшановано почесним дипломом доктора богослов'я Київської духовної академії.

Із відродженням незалежної України він неодноразово відвідував рідні Чернівці, беручи участь у наукових заходах Чернівецького університету імені Ю.Федьковича. 16 січня 1997 р. історик став почесним доктором цього вищого навчального закладу, а 18 січня 1998 р. – почесним громадянином Чернівців. Того ж року в місцевому музеї української діаспори відкрилася виставка, присвячена життю та діяльності визначного земляка. Із нагоди 75-річчя вченого у Чернівецькому університеті пройшла ювілейна наукова конференція.

Указом Президента України від 7 лютого 1997 р. за вагомий особистий внесок у розвиток наукових досліджень у ділянці українознавства, сприяння встановленню дружніх українсько-французьких відносин А.Жуковського було нагороджено орденом «За заслуги» III ступеня, а 2002 р. – II ступеня. Відзнакою його внеску в розвиток українсько-французьких зв'язків стало включення ювіляра до складу очолюваної Президентом Франції Ж.Шираком офіційної делегації, яка відвідала Україну 2–4 вересня 1998 р.

В останні роки А.Жуковський продовжував поширення знань про Україну у Франції. Зокрема, у франкомовній антології «Європейська літературна спадщина» вміщено його статті про творчість Т.Шевченка, І.Франка та Л.Українки. Він також уклав «Антологію української літератури XI–XX ст.», що вийшла французькою мовою у 2004 р. А.Жуковський тривалий час очолював Наукове товариство імені Шевченка в Європі, а 2009 р. його було обрано почесним головою НТШС.

Довгі роки Аркадій Жуковський живе Україною, українською справою. Заради рідної країни він працював та в міру своїх сил і можливостей продовжує працювати. Побажаймо ж шановному ювілярові успіхів!